

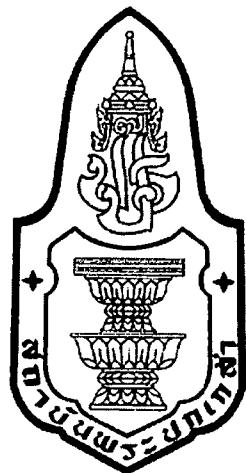
งานค้นคว้าอิสระ

ผู้นำทางการเมือง : นายสุชวิช รังสิตผล

นายอำนวย ต้านศัตรู
รหัสนักศึกษา 501208095

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร
ผู้นำการเมืองยุคใหม่ รุ่นที่ 4

พ.ศ.2550

งานค้นคว้าอิสระ^๑
เรื่อง

ผู้นำทางการเมือง : นายสุชวิช รังสิตพล

นายอ่อนวย ต้านศัตรู

นักศึกษาสถาบันพระปกเกล้า รุ่นที่ 4
พ.ศ. 2550
(ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า)

งานค้นคว้าอิสระเรื่อง

ผู้นำทางการเมือง : นายสุขวิช รังสิตพล

โดย

นายอำนวย ต้านศัตรู

อาจารย์ที่ปรึกษา

รศ.ดร.นคринทร์ เมฆไตรรัตน์

ได้รับการอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร
ผู้นำการเมืองยุคใหม่

(รศ.ดร.นคrinทร์ เมฆไตรรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	
1.4 วิธีการศึกษา	
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	
บทที่ 2 ประวัติผู้นำ	3
2.1 ประวัติส่วนตัว	
2.2 ประวัติการศึกษา	
2.3 ประวัติต้านการประกอบอาชีพ	
2.4 ประวัติทางค้านการรับราชการ	
2.5 ประวัติทางค้านการเมือง	
บทที่ 3 แนวคิดและทฤษฎี	27
บทที่ 4 บทวิเคราะห์	29
4.1 ลักษณะผู้นำ	
4.2 อิทธิพลที่มีผลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ	
4.3 ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้ภาวะผู้นำประสบผลสำเร็จ และล้มเหลว	
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะ	31
บรรณานุกรม	32

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับว่าการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากรัฐบาล หลายยุค ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว แต่จากนโยบายและการดำเนินการจริงกลับไม่เห็นเป็น รูปธรรมอย่างชัดเจน หลายนโยบายเป็นเรื่องที่ดีแต่ขาดการรายงานต่ออย่างน่าเสียดาย ทำให้ระบบการศึกษาของไทยประสบปัญหานาโดยตลอด อย่างไร ก็ตาม ในหัวที่กระทรวงศึกษาธิการที่มี นายสุขวิช รังสิตพล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการได้วาง แผนนโยบายปฏิรูปการศึกษาไว้อย่างน่าสนใจ โดยนายสุขวิชฯ มองว่าเยาวชนในชาติซึ่งมีการศึกษา อยู่ในระดับต่ำ เมื่อออกจากมหาลัยแล้วจะยากจนจึงขาดโอกาสในการศึกษาอย่างน่าเสียดาย ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

จากสถิติล่าสุดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติพบว่า เด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี กล้ายเป็นเด็กไร้โอกาสที่จะเข้าเรียนในชั้นอนุบาล 1-3 เป็นจำนวนมากกว่า 700,000 คน ขณะที่ เด็กอายุ 6-11 ปี ไร้โอกาสที่จะเข้าเรียนเป็นจำนวนถึง 650,000 คน เด็กอายุ 12-14 ปี ที่อยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าไร้โอกาสเข้าเรียนถึง 1,000,000 คน (จาก 3,000,000 คน) เด็กอายุระหว่าง 15-17 ปี ที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีโอกาสเข้าเรียน เพียง 900,000 คน (จากจำนวน 3,500,000 คน)

จากสถิติและปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของปรัชญาการจัดการศึกษาที่ว่า “การศึกษาไทย เป็นเลิศในปี 2550” โดยกระทรวงศึกษาธิการจะส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก และเยาวชนทุกคน ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง 12 ปี และกำหนดให้เด็กไทยทุกคนต้องเข้าเรียนตั้งแต่พฤษภาคม 2540 เป็นต้นไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวโน้มฯลฯ ตลอดจนแนวคิดและกลยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านการศึกษา ของนายสุขวิช รังสิตพล ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการปี 2539 – 2540 ที่มีการวางแผนกรอบนโยบายปฏิรูปการศึกษาไว้อย่างชัดเจน และมีการนำไปปฏิบัติเป็นผลสำเร็จ hely โครงการ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวโน้มฯลฯ ปฏิรูปการศึกษาในช่วงปี 2539 – 2540 ที่มีนายสุขวิช รังสิตพล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องผู้นำทางการเมือง : นายสุขวิช รังสิตพล ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง web site และการสัมภาษณ์ นายสุขวิช รังสิตพล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ในประเด็นที่ว่าด้วย ลักษณะของผู้นำ อิทธิพลที่มีผลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพการเป็นผู้นำและปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้ผู้นำประสบผลสำเร็จ / ล้มเหลว อย่างไร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแนวคิดและมุมมองในการเข้าถึงปัญหา ตลอดจนกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาของนายสุขวิช รังสิตพล ซึ่งได้วางแนวโน้มฯลฯ ปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนทุกคนของประเทศไทยได้มีโอกาสสร้างการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้คุณในชนบท ได้มีงานทำตลอดปี สิ่งเหล่านี้ นายสุขวิชฯ เชื่อว่าจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้ประเทศไทยรุ่งเรืองไปได้อย่างแน่นอน ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่มีการนำไปปฏิบัติและเป็นผลสำเร็จในระยะเวลาอันรวดเร็ว จากแนวคิดและวิธีการแก้ไขดังกล่าวของนายสุขวิชฯ สามารถที่จะนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี จึงถือเป็นการกระตุ้นเตือนให้ทุกฝ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้หันมาสนใจและร่วมมือกันแก้ไขระบบการศึกษาของไทย ให้พัฒนาขึ้นไป

บทที่ 2 ประวัติผู้นำ

2.1 ประวัติส่วนตัว / ครอบครัว / การศึกษา

นายสุขวิช รังสิตพล เกิดวันที่ 5 ธันวาคม 2478 เป็นคนกรุงเทพมหานคร โดยกำเนิดเป็นบุตรของนายสมบูรณ์ รังสิตพล และนางจินตนา รังสิตพล สมรสกับคุณหญิงพิวผ่อง รังสิตพล มีบุตร - ธิดา 3 คน คือ พ.ท. หญิงฐิติยา รังสิตพล อคีตสามารถสภากู้แท่นราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคความหวังใหม่ ปี 2544 อคีตสามารถสภากู้แท่นราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคประชาธิปัตย์ ปี 2545 พ.ศ.น.ท.พญ. ฐิติพร รังสิตพล รน.โรงพยาบาลรามาธิบดี และ ดร.ณัฐพล รังสิตพล ข้าราชการกระทรวงอุตสาหกรรม ตามลำดับ

2.2 ประวัติการศึกษา

นายสุขวิช รังสิตพล ผ่านชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยมีผลการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดี คือประมาณ 70-80% ในระหว่างเรียน ไม่มีกิจกรรมอะไรที่โดดเด่น แต่ด้วยความที่ชอบเป็นนักปักษ์น้อย เนื่องจากในสมัยนั้นคนส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นการรับราชการ เป็นปลัดอำเภอ นายอำเภอ และสุดท้ายถือการเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด นายสุขวิชฯ จึงได้สอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี 2500 ซึ่งปัจจุบันนักศึกษาเพียง 60 คน จากผู้เข้าสอบแข่งขันประมาณ 1,000 คน สำเร็จการศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์เมื่อปี 2503 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพัฒนาบริหารจากสถาบัน AIM ประเทศไทยปี 2519 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนักบริหารระดับสูง จากมหาวิทยาลัยพิทสเบอร์ก สหรัฐอเมริกา ปริญญาดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์การบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2530 ปริญญาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) รุ่นที่ 2 ปี 2533 ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์การศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์มอล ประเทศไทยปี 2555

2.3 ประวัติต้านการประกอบอาชีพ

2.3.1 การประกอบอาชีพภาคเอกชน

ภายหลังที่นายสุขวิช รังสิตพล สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีรัฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี 2503 ก็ตั้งใจที่จะเข้าทำงานรับราชการในกรมน้ำดื่มไทย ในสมัย

นั้น(กรรมการปักครองในปัจจุบัน) เพื่อที่จะเป็นเส้นทางนำไปสู่เป็นนักปักครองตามที่ตั้งใจไว้ แต่รออยู่ประมาณเกือบ 1 ปี ก็ไม่มีการเปิดรับ จึงเข้าไปสมัครงานเป็นพนักงานฝ่ายขายที่ บริษัท นัมมาน คอลเลกช์ (ไทย) จำกัด โดยได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ให้เป็นพนักงานขายเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2504 เป็นต้นมา

จากตัวแทนฝ่ายขายนายสุขวิช รังสิตพอด ได้พယายานพัฒนาตนเองอยู่่เสนอรวมทั้งการที่เป็นคนที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดี สามารถแก่ไขปัญหาให้ลูกค้าได้ ลูกค้าก็มีความพึงพอใจ รวมทั้งได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จโดยยึดหลักการง่าย ๆ คือ “ต้องการทำอะไร ทำให้อ่านง่าย” ขณะเดียวกันก็ต้องทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ให้ประสบผลสำเร็จด้วยเช่นกัน ด้วยความที่เป็นคนเอาใจริงเอาจัง และมีผลงานดีมาโดยตลอด นายสุขวิชฯ จึงได้รับความไว้วางใจ แต่งตั้งให้ได้รับตำแหน่งสูงขึ้นตามลำดับ จากตัวแทนฝ่ายขาย ขึ้นเป็นผู้ควบคุมฝ่ายขาย เป็นผู้จัดการ เขต ผู้จัดการฝ่ายขาย ผู้อำนวยการการตลาด และผู้จัดการใหญ่ ต่อมาใน 2531 ได้รับการแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งสูงสุดของบริษัท คือ ประธานคณะกรรมการและกรรมการผู้จัดการใหญ่(CEO) รวมระยะเวลาทำงานในบริษัทนัมมาน คอลเลกช์ (ไทย) จำกัด 32 ปี จนนั้นเข้าดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ระหว่าง มิถุนายน 2536 – ตุลาคม 2537

นายสุขวิชฯ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการทำงานที่บริษัทนัมมาน คอลเลกช์ว่า เนื่องจาก เป็นบริษัทต่างชาติ ดังนั้น ในแต่ละระดับของแต่ละสายงาน จะมีชาวต่างชาติร่วมปฏิบัติงานอยู่ด้วย ทั้งสิ้น และผู้บังคับบัญชา ส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติ นั้นก็หมายความว่า นายสุขวิชฯ นอกจากจะ สามารถปฏิบัติงาน ได้ตามเป้าหมายแล้วจะต้องเป็นผู้ใช้ภาษาอังกฤษ ได้เป็นอย่างดี จุดนี้เองที่ นายสุขวิชฯ เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ให้ความสำคัญ ด้านการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งแต่เดิมพบว่า นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่รู้ภาษาอังกฤษเลย เนื่องจากหลักสูตรไปกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งต่อมาได้มีการปรับหลักสูตรใหม่ ให้มีการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ ชั้นประถมปีที่ 1 เป็นต้นไป นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้เด็กนักเรียนในโรงเรียนทุกแห่งทั่วประเทศ ได้ใช้คอมพิวเตอร์ และต้องเป็นคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อ Internet ได้ด้วย ซึ่งในรายละเอียดจะได้ กล่าวถึงในบทต่อไป

นายสุขวิชฯ นับเป็นคนไทยคนแรกและเพียงคนเดียวที่ได้รับตำแหน่งประธานกรรมการ และกรรมการผู้จัดการใหญ่(CEO) ในบริษัทนัมมาน คอลเลกช์ (ไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทต่างชาติ โดยดำรงตำแหน่งนานถึง 6 ปี ภายหลังที่นายสุขวิชฯ ลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวได้ถูกแยกออกจากเป็น

4 ค้าน คือตำแหน่งแซร์เเมน ตำแหน่ง Managing Director ตำแหน่งที่รับผิดชอบโรงกลั่นน้ำมัน และตำแหน่งประธานสหโฉลกคึ้ง

2.4 ประวัติทางด้านการรับราชการ

นายสุขวิช รังสิต ได้เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2536 โดยในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งในการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เป็นระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน (ลาออกจากเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2537) นายสุขวิชฯ ได้วางแผนที่จะให้มีการก่อสร้างทางคู่นเป็นโครงการข่ายเบื้องต้นของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นระยะทางทั้งสิ้น 300 กิโลเมตรซึ่งต่อนำได้ดำเนินการโครงการและเร่งรัดงานก่อสร้างทางพิเศษหรือทางคู่นให้แล้วเสร็จก่อนกำหนดโดยโครงการ เช่น ทางพิเศษบูรพาวดี ระยะทาง 55 กิโลเมตร ทางพิเศษฉลองรัช ระยะทาง 18.7 กิโลเมตร ปรับปรุงโครงสร้างทางพิเศษเพิ่มเติม บริเวณทางแยกต่างระดับคลองเตย บริเวณทางลงถนนเพชรบูรณ์ และสุขุมวิท ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ก่อสร้างอาคารสำนักงานใหญ่หลังที่ 2 เป็นอาคารสูง 7 ชั้น ชูคลาประمام 40 ล้านบาทด้วย และในช่วงที่เกิดปัญหากรณี บริษัทภูม่าไก ถูมิ ซึ่งเป็นผู้ร่วมลงทุนก่อสร้างทางพิเศษศรีรัช หรือระบบทางคู่น ขั้นที่ 2 ไม่ยอมเปิดให้บริการแม้การก่อสร้างจะแล้วเสร็จสมบูรณ์ก็ตาม นายสุขวิชฯ ได้ใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา โดยการระดมพนักงาน เจพาระดับหัวหน้าแผนกซึ่งมีอยู่ประมาณ 80 คน นำร่วมประชุมวางแผน โดยห้ามมิให้ผู้บังคับบัญชาระดับตั้งแต่ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการฝ่าย และรองผู้ว่าการ เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากเกรงว่าความลับจะรั่วไหล จนในที่สุด สามารถเปิดใช้ทางพิเศษศรีรัชได้เป็นผลสำเร็จ

2.5 ประวัติทางด้านการเมือง

นายสุขวิช รังสิตพล ได้ลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2537 เพื่อไปรับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในสมัยที่พลเอกชวลิต ยงใจบุญ เป็นนายกรัฐมนตรี จนถึงปี 2538 จากนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการช่วงปี 2538 – 2539 และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการช่วงปี 2539 – 2540 ในที่นี้ผู้เขียนขอนำผลงานของนายสุขวิชเฉพาะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ช่วงปี 2539 – 2540 มานำเสนอเท่านั้น

ในคำปราศของนายสุขวิช ในหนังสือ 180 วันในกระทรวงศึกษาธิการ ได้แสดงให้เห็นถึงเจตนาณณ์ ในการปฏิรูปการศึกษาอย่างชัดเจนดังต่อไปนี้

“กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 โดยกำหนดเป้าหมายให้เยาวชนและประชาชนชาวไทยทุกคนมีการศึกษาเฉลี่ย 12 ปี นั่นคือ นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เราจะทำให้คนไทยทุกคน ได้มีโอกาสจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือจบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นอย่างน้อย มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เด็กและเยาวชนทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 3-17 ปี จะต้องเข้าเรียนในระบบโรงเรียน ส่วนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จะให้ศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นผู้จัดการสอนในสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานประกอบการ กรมทหาร เรือนจำ องค์กรบริหาร ส่วนตำบล และสถานที่อื่น ๆ ที่ประชาชนต้องการให้ไปช่วยจัดการสอนให้ เพื่อให้ผู้เรียนมีการศึกษารอบ 12 ปี ทั้งนี้ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการจะจัดใน 3 ลักษณะ คือ

ผู้มีรายได้สูง สามารถจ่ายค่าเล่าเรียนให้บุตรหลานได้ ให้จ่ายค่าเล่าเรียนเอง

ผู้มีรายได้น้อย มีเงินไม่เพียงพอที่จะจ่ายค่าเล่าเรียนได้ ก็จะจัดเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาให้ยืมไปจ่ายเป็นค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายของนักเรียน โดยใช้คืนเมื่อสำเร็จการศึกษาและทำงานแล้ว

ผู้ยากจน ผู้มีปัญหาครอบครัวแตกแยก ซึ่งไม่สามารถจ่ายค่าเล่าเรียนได้ จะจัดให้เรียนฟรี ให้อุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้าอาหาร 3 มื้อ และถ้าจำเป็น ไม่มีที่อยู่ในระหว่างเรียนก็จะจัดการที่อยู่ให้ฟรี และหรือให้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จ่ายคืนโดยปลดดอกเบี้ย

จากแนวทางในการจัดการศึกษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการมั่นใจว่าจะสามารถจัดบริการการศึกษาให้เยาวชนและประชาชนทุกเพศทุกวัย อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีรวมทั้งทันต่อสภาพปัจจุบันและเป็นสากลด้วย

เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนและประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนานาอารยประเทศดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 แนวทาง คือ (1) ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา (2) ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (3) ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และ (4) ปฏิรูประบบบริหาร

แนวปฏิบัติของการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุด ประชาชนมีการศึกษาโดยเฉลี่ย 12 ปี ก็คือ นโยบายการเพิ่มนักเรียนเข้าศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นไป รวมทั้งเร่งดำเนินการทุกวิถีทางให้เด็กและเยาวชนไทยทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 3-17 ปี มีโอกาสเข้าเรียนในระบบโรงเรียน ให้กรรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมอื่น ๆ ที่มีการสอน

นอกรอบ สนับสนุนและรณรงค์ให้ประชาชนที่มีอายุเกิน 18 ปีขึ้นไป มีโอกาสสร้างการศึกษา 12 ปี และเป้าหมายความสำเร็จ คือ การศึกษาไทยเป็นเลิศในปี 2550

เมื่อประชาชนไทยทุกคนมีการศึกษาโดยเฉลี่ย 12 ปี แทนที่จะมีการศึกษาโดยเฉลี่ยเพียง 5.3 ปี อย่างในปัจจุบันแล้ว คุณภาพของคนไทยก็จะสูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีผลผลิตเพิ่มขึ้น อยู่ในสังคมได้อย่างเสมอภาค มีความเข้าใจซึ้งกันและกัน เกิดความสามัคคีปัญหาสังคมก็จะลดน้อยลง มีความสงบ เศรษฐกิจจะเจริญยิ่งขึ้น การเมืองจะมั่นคง และบ้านเมืองจะอยู่อย่างสันติสุขตลอดไป

จากแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก เป็นดังนี้ว่า เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานทั้งส่วนราชการและประชาชนทุกรายดับ จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น ได้รับงบประมาณสำหรับพัฒนาการศึกษาเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นสา GOODMAN โรงเรียนและสถานศึกษาได้รับการเอาใจใส่และพัฒนามากขึ้น นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและทันสมัย รวมทั้งการพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น..."

นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา

รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาและขยายโอกาสให้ทั่วถึงคนทุกกลุ่มเพื่อให้เป็นการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีจิตความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นแรงผลักดันที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง โดยจะดำเนินการ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 12 ปี โดยจะให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่ผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส และผู้บกพร่องทางร่างกายและปัญญา ตามความจำเป็น
2. ขยายการจัดการศึกษาชั้นอนุบาลหรือก่อนประถมศึกษา เพื่อให้เด็กกลุ่มอายุ 3-5 ปี ได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง
3. ขยายการจัดการศึกษาระบบทั้งสามัญและอาชีวศึกษาอย่างกว้างขวางเพื่อให้ผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานได้พัฒนาตนเองและได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นดึงดูดบุคลากรด้านอาชีวศึกษา
4. ปฏิรูปการอาชีวศึกษาเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพให้สูงขึ้น โดยให้สถานศึกษาและสถาน

ประกอบการร่วมมือกันจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิด ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและเน้นการสร้างนิสัยความรับผิดชอบให้สูงขึ้น ตลอดจนพัฒนาวิทยาลัยเกษตรกรรมให้เป็นสถานที่ทางการเกษตรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อรองรับการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรได้อย่างเต็มที่

5. ส่งเสริมให้ประชาชนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิด

6. ส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนเอกชน เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพให้ได้มาตรฐานผ่านกองทุนเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ และให้บัตรการศึกษาสำหรับคนยากจน เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนได้ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐเพิ่มมากขึ้น

7. บังคับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งเร่งรัดแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู

8. เพิ่มสัดส่วนงบประมาณเพื่อการลงทุนและการพัฒนาการศึกษาให้สูงขึ้น

9. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากขึ้น

10. ขยายโอกาสอุดมศึกษาไปยังภูมิภาคอย่างมีคุณภาพ ด้วยการจัดตั้งกองทุนกู้ยืมให้ภาคเอกชนเพื่อจัดตั้งหรือขยายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไปยังภูมิภาค

11. สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาให้ผลิตบัณฑิตให้มีปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและภูมิภาคและสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการด้านการศึกษา

- นโยบายข้อที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

- นโยบายข้อที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน

เร่งรัดผลิตและพัฒนากำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อความต้องการและการพัฒนาของชุมชน ทั้งคุณ และประเทศไทย โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลางและระดับสูงในประเทศที่ขาดแคลน

- นโยบายข้อที่ 3 การปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนทุกรอบด้วยทุกประเภท โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต รวมทั้งให้หลักสูตรมีความคล่องตัวและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมประเทศไทย และการพัฒนาประชาคมโลก
- นโยบายข้อที่ 4 การปฏิรูปกระบวนการสรรหา การผลิต และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปฏิรูปกระบวนการสรรหา การผลิต และการพัฒนาครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และจรรยาบรรณในอาชีพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอน และจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

- นโยบายข้อที่ 5 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เครื่องข่ายการเรียนรู้ ระบบข้อมูลและข่าวสาร การใช้ภูมิปัญญาท่องถิน การวิจัยและพัฒนา ให้นำไปสู่องค์กรและสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และสมดุล
- นโยบายข้อที่ 6 การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา

ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ โดยมุ่งให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างองค์กร การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร พัฒนาอุปกรณ์ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

ปฐมนথของการปฏิรูปการศึกษา

การที่กระทรวงศึกษาริการมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมนั้น บทบาทดังกล่าวสำคัญยิ่งต่อการสร้างความหวังและอนาคตของการพัฒนาประเทศด้วยการเสริมสร้างศักยภาพของคนให้พร้อมสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งการเสริมสร้างศักยภาพของคนจะเป็นจริงได้จะต้องเริ่มต้นจากการกำหนดปรัชญาการศึกษาที่จะหล่อหลอมคนในอนาคตให้เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์ ในเรื่องนี้ กระทรวงศึกษาริการได้กำหนดเป้าหมายความสำเร็จด้วยปรัชญาการพัฒนาคนผ่านการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่า การศึกษาไทยเป็นเลิศในปี 2550

การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งถือว่าเป็นปัจจุบันทบทองการพัฒนาคนรุ่นใหม่อย่างครอบคลุมทั้งประเทศครั้งนี้ จะต้องมีกรอบและทิศทางในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในทุกพื้นที่ ซึ่งกรอบและทิศทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่เป็นจริงได้นั้น กระทรวงศึกษาได้กำหนดไว้ ดังนี้

การศึกษาไทยเป็นเลิศในปี 2550

ปรัชญาในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบันเน้นเรื่องความเป็นเลิศทางการศึกษา ด้วยการกำหนดเพื่อนในเวลาไว้อ้างเด่นชัดว่า การศึกษาไทยเป็นเลิศในปี 2550

การจะดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายของปรัชญาการจัดการศึกษาดังกล่าวได้นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้คนไทยทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ จะต้องมีการศึกษาในอัตราเฉลี่ยคนละ 12 ปี หมายความว่าต้องต่อแต่นี้ไป ประชาชนทุกคนสามารถเรียนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ อดุลศึกษา หรือเทียบเท่าอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีคุณภาพการศึกษาเป็นสากล คงการศึกษาภาคบังคับที่ 6 ปี (จบประถมศึกษาปีที่ 6) แต่ให้โอกาสเด็กและเยาวชนอายุ 3-17 ปี ได้มีโอกาสเรียนอย่างต่อเนื่อง 12 ปีในระบบโรงเรียน และข้อสำคัญคือ จะต้องให้ความสำคัญและเน้นเป็นพิเศษในการนำเด็กที่มีอายุ 3-5 ปี เข้ารียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กๆ ในกลุ่มอายุ 3-5 ปี ได้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ศติปัญญา ให้พร้อมสำหรับการเข้ารับการศึกษาในชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชั้นประถมศึกษา

การจัดปัจจุหาความไม่เท่าเทียมกันในการให้บริการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ดังกล่าว นี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายตามปรัชญาการจัดการศึกษาในปัจจุบันว่า ในปี 2550 การศึกษาของคนไทยทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ โดยเฉลี่ยแล้วจะต้องได้รับการศึกษาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 12 ปี

จากนโยบายการศึกษาไทยเป็นเลิศในปี 2550 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำนโยบายและแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้การจัดการศึกษารอถึงเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการจัดทำแผนการปฏิบัติงานไว้ 3 ระยะ ได้แก่ แผนระยะสั้น แผนระยะกลางและแผนระยะยาว เริ่มดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานมาตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2539 โดยผลการดำเนินงานต่างๆ ได้เริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมเด่นชัดขึ้นมาตามลำดับ ซึ่งสามารถจำแนกผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ทั้งในลักษณะของงานนโยบายและแนวทางใหม่ๆ ที่จะทำให้การศึกษาไทยก้าวไปสู่เป้าหมายการศึกษาไทยเป็นเลิศในปี 2550 ด้วยการดำเนินการสิ่งต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้

พฤษภาคม 2540 เด็กไทยทุกคนต้องได้เข้าเรียน

การไม่เท่าเทียมกันของการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานในอดีตนี้ ได้มีสถิติล่าสุดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ที่ผ่านมาเด็กอายุ 3-5 ปี กล้ายเป็นเด็กไร้โอกาสที่ไม่สามารถเข้าเรียนชั้นอนุบาล 1-3 เป็นจำนวนมากกว่า 700,000 คน เด็กอายุ 6-11 ปี เป็นเด็กไร้โอกาสที่จะเข้าเรียนอีกเป็นจำนวนถึง 650,000 คน

จากสถิติการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเด็กจำนวนมากเหล่านี้ ล้วนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศไทย ได้รับสิทธิ และความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาอย่างทั้งหมดเทียบกับเด็กคนอื่นๆ แต่พวกเขายังขาดโอกาสสำคัญในชีวิตไปอย่างน่าเสียดาย และกล้ายเป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มผู้ที่ต้องไร้โอกาส

จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติอีกเช่นกัน ที่บ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของเด็กอายุ 12-14 ปี ที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า เป็นเด็กที่ไร้โอกาสในการเข้าเรียนถึง 1,000,000 คน โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประชากร 3,500,000 คน แต่มีโอกาสเข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เพียง 2,500,000 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อายุ 15-17 ปี มีประชากร 3,500,000 คน แต่มีโอกาสเข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพียง 900,000 คน เข้าเรียนระดับประกาศนียบตริวชาชีพ (ปวช.) จำนวน 600,000 คน รวมเข้าเรียน 1,500,000 คน ที่เหลือ พลาดโอกาสที่จะเข้าเรียนสูงถึง 2,000,000 คน โดยสรุปเด็กอายุ 12-17 ปี ขาดโอกาสเข้าเรียนถึง 3,000,000 คน เป็นที่ทราบกันดีว่า โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่ดีที่สุดในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีคุณภาพเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม และให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ความแตกต่างของการพัฒนาและให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช.สายอาชีพ จึงมีความสำคัญ และเป็นผลที่จะทำให้สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคตของประเทศไทยเป็นไปในทิศทางที่ดี หรือไม่ดีอย่างไร

จากการปัญหาดังกล่าว กระทรวงการศึกษาธิการ ได้ดำเนินการแก้ไขด้วยการรับนักเรียนที่พลาดโอกาสเหล่านี้กลับเข้าสู่ระบบ โดยดำเนินการให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษาใหม่ เพื่อให้โอกาสสนับสนุนให้เข้ารับการศึกษา 3 ลักษณะ ดังนี้

1. นักเรียนที่มารายงานครัวที่มีฐานะพอที่จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ให้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง
2. นักเรียนที่มารายงานครัวที่มีฐานะปานกลาง กระทรวงศึกษาธิการจะจัดเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาให้
3. นักเรียนที่มารายงานครัวยากจน โรงเรียนและรัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนทางการเงิน

นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนที่อยู่ในฐานะครอบครัวล้มเหลว พ่อแม่แยกทางกัน เด็กกำพร้า เด็กชาวเขา เด็กที่อยู่ในภาวะครอบครัวที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการศึกษาและเด็กพิการ เหล่านี้คือ ปัญหาที่ปรากฏอยู่ในสังคม รัฐต้องจัดกองทุนเพื่อการศึกษาจ่ายคืนและปลดหนี้เด็ก โดยให้สถานศึกษารับผิดชอบการดำเนินการ สร้างเยาวชนและประชาชนที่มีอาชีวศิลป์ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ทำงาน ใดๆ ในโรงงาน ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา ตลอดจนกรรมการ รี昂จำ และศาสนสถาน พร้อมใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ให้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

นโยบายการปฏิรูปการศึกษา

ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่และการพัฒนาประเทศที่นับวันจะต้องก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้งเช่นนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะผู้รับผิดชอบการศึกษาที่เปรียบเสมือนผู้กำหนดคุณภาพของประชาชนในประเทศไทยผ่านระบบการศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพสูงเพื่อเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในอนาคตข้างหน้า โดยเชื่อว่า การศึกษาจะเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า การแก้ไขปัญหา การพัฒนาสังคม และการสร้างชาติให้มีความมั่นคงและมั่นคงต่อไปในอนาคต ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ให้มีความก้าวหน้าขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ ดำเนินการสืบเนื่องต่อจากรัฐบาลชุดที่แล้ว โดยจัดกลุ่มการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาไว้ 4 แนวทางหลัก ได้แก่

1. การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครุและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
4. การปฏิรูประบบบริหาร

ทั้ง 4 แนวทางหลักดังกล่าวนี้ จะเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสรุปให้เห็นภาพรวมได้ ดังนี้

การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา โรงเรียนและสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการบริหาร และการจัดการให้โรงเรียนทันสมัยและได้นำตรฐานไม่แห่งชั้นผู้อ่าน โรงเรียนและสถานศึกษา หลายแห่งมีสภาพทรุดโทรม ขาดความเป็นผู้นำในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งบอกว่าขาดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลากหลายพื้นที่ของประเทศ

เพื่อให้สถานศึกษาทุกรายดับเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพ สอดคล้องกับจำนวนเด็กและเยาวชนที่จะเข้าศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการบริหารการจัดการ โรงเรียนและสถานศึกษาใหม่ โดยจัดลำดับความรับผิดชอบของสถานศึกษา ดังนี้

1. โรงเรียนประเมินศึกษาระดับหมู่บ้าน ให้เน้นการสอนนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่ห้ามหากจะสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถ้าจำเป็นและเหมาะสม

2. โรงเรียนนัดหมายศึกษาระดับตำบล ให้เน้นการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่ห้ามหากจะสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถ้าจำเป็นและเหมาะสม

3. โรงเรียนนัดหมายศึกษาของกรมสามัญศึกษา ให้เน้นการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายมากกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งโรงเรียนสามัญศึกษาส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในอำเภอ หรือ จังหวัดหรือเมืองใหญ่ ๆ

4. วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา ให้เน้นการสอนวิชาชีพเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนที่เรียนจบแล้ว สามารถทำงานในสถานประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระได้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ส่วนการเรียนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อที่สูงขึ้น ให้สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งรับนักศึกษาใหม่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยมุ่งให้การศึกษาเพื่อการพัฒนาวิชาช่างตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จนถึงระดับปริญญาตรี

จากแนวทางดังกล่าว ในรอบ 6 เดือน กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจนมีผลงาน ปรากฏเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในหมู่บ้านจำนวนมากกว่า 25,000 โรง รับนักเรียน อายุ 3-5 ข้าวเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ สำหรับเป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับประถม ศึกษา

2. โรงเรียนขยายโอกาสซึ่งเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เดิมมีอยู่จำนวน 5,500 โรง เพิ่มเป็น 8,000 โรง ทั้งนี้เพื่อให้การขยายโอกาสทางการศึกษารอบคลุมพื้นที่ทุกตำบลทั่วประเทศ

3. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มากขึ้น โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงขยายปริมาณการรับนักเรียนแบบไม่จำกัดจำนวน ทั้งนี้ รวมทั้งวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ด้วย นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้โรงเรียนอาชีวศึกษาของเอกชนรับนักเรียน เพิ่มมากขึ้นซึ่งในส่วนนี้ หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณ กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนเงิน กองทุนภูมิปัญญา หรือกองทุนเพื่อการศึกษาฯ ให้มากขึ้น ส่วนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ทุกแห่งดำเนินการตามโครงการเกษตรเพื่อชีวิต เพื่อเน้นการปฏิบัติทางการเกษตร และเรียน วิชาชีพด้านเทคนิคและด้านบริการสำหรับเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป เช่น งานช่าง บัญชี เลขานุการ คหกรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น

ด้านวิทยาลัยผลศึกษา ได้มีนโยบายที่จะรับนักเรียนที่มีศักยภาพ และต้องการเป็นนักกีฬา ในอนาคต ตลอดจนพัฒนาและเพิ่มผลผลิตบุคลากรผลศึกษา เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายของ ประชาชนให้มีพละน้ำมันยที่แข็งแรง กรมผลศึกษามีเป้าหมายในการเพิ่มการรับนักเรียนจากเดิมที่มี นักเรียนเพียงประมาณ 10,000 คน ปัจจุบันมีกว่า 35,000 คน และมีเป้าหมายจะขยายตัว 50,000 คน ในระยะเวลา 3 ปี และจะสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนจากครอบครัวต้องโอกาสทางเศรษฐกิจ ได้เข้าเรียนด้วย

เพื่อสืบสานวัฒนธรรมไทย และปลูกฝังสุนทรียภาพในอารมณ์และจิตใจของคนในชาติ วิทยาลัยนาฏศิลป์ได้ขับเคลื่อนเพื่อเพิ่มศักยภาพการสอนวิชาดนตรีสากล วิชาการแสดง ตลอดจนวิชาการจัดรายการและการตกแต่งสถานที่ นอกเหนือจากการสอนวิชานาฏศิลป์และ ดนตรีไทย

ส่วนวิทยาลัยช่างศิลป์ ได้ขยายสถานศึกษาและเพิ่มจำนวนนักเรียน เพื่อสืบสานและ ถ่ายทอดมรดกไทยในด้านช่างและศิลปวัฒนธรรมไทย

4. เปิดโอกาสให้เยาวชนพิการและด้อยโอกาสได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนศึกษาพิเศษ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มากขึ้น นอกจากนี้ยังจัดให้นักเรียนพิการได้เรียนร่วมกับนักเรียน ปกติมากยิ่งขึ้น

5. ในระดับอุดมศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลซึ่งเป็นสถาบันผลิตช่างวิชาชีพ ด้านเทคโนโลยี ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพขั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรี เปิดโอกาสให้ผู้ที่มุ่งศึกษาต่อจากระดับหนึ่งไปอีกระดับหนึ่งได้โดยอิสระนั้น มีนโยบายการรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนด้านเข้าเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้มากกว่าเดิมถึง 3 เท่า และให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาพร้อม ๆ กัน

ส่วนสถาบันราชภัฏรับนักศึกษามากขึ้นกว่าเดิมอีกถึง 3 เท่า พร้อมกันนี้สนับสนุนให้ทั้งสองสถาบันรับนักศึกษาเพิ่มขึ้นให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ ในการขยายจำนวนวิทยาเขตของสถาบันเทคโนโลยีราชภัฏ จำนวนสถาบันราชภัฏและการขยายวิทยาเขตของราชภัฏนั้น ได้กำหนดด้วยการให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อให้ทันการรับนักศึกษาใหม่ ในปี 2540 ได้สร้างอาคารก่อสร้างเพื่อรับนักศึกษาไว้ก่อน แล้วจึงกำหนดการก่อสร้างเป็นอาคารถาวรภายหลัง ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่จะเข้ารับการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาตามความปรารถนาของตน

รัฐบาลมีนโยบายที่ต้องการให้สถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเป็นสถาบันศึกษาขั้นอุดมศึกษาที่จะบริการชุมชนในระดับจังหวัด และเมื่อบัณฑิตสำเร็จการศึกษาจะได้ทำงานและในบริการให้ท้องถิ่น ประกอบอาชีพอิสระตามความถนัดของแต่ละบุคคล ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงเป็นภาระของผู้ปกครอง เพราะเป็นมหาวิทยาลัยสำหรับคนกำลังทำงาน และเปิดชั่วโมงเรียนน้อย หากเป็นนักศึกษาที่ไม่ได้ทำงานจะมีเวลาว่างมาก การควบคุมความประพฤติทำได้ยาก เพราะสิ่งขี้วุ่นทางสังคมมีมาก ทำให้เกิดปัญหาสังคม หากเยาวชนเหล่านี้เข้าศึกษาในสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้ จะลดการเคลื่อนย้ายของประชากรเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และเป็นการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอีกด้วย

6. การทำโรงเรียนหรือสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน หมายถึงการปรับปรุงช่องแฉ่งโรงเรียนให้น่าอยู่ น่าเรียน มีอุปกรณ์ครบ เช่น

6.1 โรงเรียนจำนวน 30,000 โรง ทั่วประเทศได้รับงบประมาณเป็นของตนเองเพื่อการปรับปรุงช่องแฉ่งอาคารเรียนและบริเวณ โรงเรียนเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การจัดการศึกษา โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 3,000 ล้านบาท ในการนี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น ร่วมพัฒนาโรงเรียนของตนให้เป็นปัจจุบัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 3 เท่าที่รัฐได้จัดสรรงบประมาณให้ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยจิตสำนึกรักความเป็นเจ้าของสถานศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจและมั่นใจในคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่น จึงนำบุตรหลานมาเข้าเรียน และให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดีกว่าที่ผ่านมาในอดีต

6.2 โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาปีแรก 20,000 โรง ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้มีห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องคอมพิวเตอร์ เพื่อเน้นการสอนวิชาพื้นฐานสำคัญให้แก่นักเรียน ห้องปฏิบัติการดังกล่าวเน้นเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการศึกษาในยุคปัจจุบันที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนทักษะและศักยภาพตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา

6.3 โรงเรียนทุกโรงจัดให้มีน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดตลอดปี ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ บริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่นสวยงาม เป็นแบบอย่างของการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่นักเรียน ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกรักษาสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม ผ่านการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม

6.4 จัดให้มีศูนย์กีฬาระดับจังหวัดในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกจังหวัด รวมทั้งจัดอุปกรณ์การกีฬา จัดและปรับปรุงสนามกีฬาโรงเรียนให้เหมาะสมและเพียงพอ

6.5 พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร และเทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัยต่อการพัฒนาการเรียนของนักเรียน

การปฏิรูปครุและบุคลากรทางการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาจะดำเนินหรือล้มเหลวนั้น จุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่งจุดหนึ่งคือครูผู้ทำหน้าที่ในการให้การศึกษา ด้วยเหตุนี้ ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นครูที่มีความรู้ ความคิด และความประพฤติดี เป็นที่ยอมรับนับถือในฐานะปูชนียบุคคล เป็นที่ไว้วางใจของผู้ปกครอง เป็นผู้ร่วมงานที่ดีในสถานศึกษา เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเป็นบุคคลที่ไม่มีปัญหาส่วนตัวจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการสอน โดยดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาวิชาชีพครู

การทำให้ครูเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมได้นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูขึ้น ด้วยการจัดให้ครูได้รับการอบรมเพื่อการพัฒนาทั้งความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรมอย่างน้อยคนละ 2 ปี ต่อครั้ง เพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านวิสัยทัศน์ เทคนิค ทักษะ และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อบรมให้ครุทุกคนต้องใช้อุปกรณ์สารสนเทศเป็น ซึ่งการพัฒนาครุนี้จะดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ 11 ข้อ และจรรยาบรรณครู 9 ประการ

2. ส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของครู

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับราชการครู ซึ่งถือเป็นปัญหาสะสมที่บังไม่ได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของครู ซึ่งเรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบาย อย่างแน่นอนที่จะให้ครูที่มีหนี้สินต่อสหกรณ์อมทรัพย์ ได้มีเงินเดือนเหลือเพื่อใช้จ่ายอย่างน้อย ครึ่งหนึ่งของเงินเดือน โดยจะแก้ปัญหาสะสมเกี่ยวกับหนี้สินของครูที่เกิดจากการถูกจัดให้กินฉุกเฉิน หรือการถูกจัดให้กินประจำท่อน ๆ โดยใช้เงินปลดปล่อยหนี้สินที่รัฐบาลจัดสรรให้จำนวน 500 ล้านบาท เข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับหนึ่งก่อน

3. การจัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครู

การพัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังคงเป็นการหนึ่ง ได้แก่ การจัดสวัสดิการด้วยการเพิ่มรายได้ให้แก่ครูและครูชำนาญการ โดยกำหนดให้มีการจ่ายค่าตอบแทนการสอน แก่ครูที่ปฏิบัติงานเกินเกณฑ์กำหนดปกติ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับการจ่ายเงินค่าล่วงเวลาของข้าราชการหน่วยอื่น ๆ

4. การแก้ปัญหาครูช่วยราชการ

การปฏิรูปครูและบุคลากรอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การแก้ปัญหาครูช่วยราชการ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมาแต่อดีต ปัจจุบันมีครูช่วยราชการจำนวนมากและช่วยราชการคนละหลายปี นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเริ่มต้นของชีวิต ส่งผลกระทบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ ขวัญ และกำลังใจของครู เป็นปัญหาสองทาง ทั้งหน่วยงานด้านสังกัดที่ต้องขาดบุคลากรในการปฏิบัติงาน และหน่วยงานที่รับข้าราชการครูมาช่วยราชการซึ่งไม่สามารถสนับสนุนความเริ่มต้น ก้าวหน้าได้เท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงดำเนินการตัดโอนอัตราครูช่วยราชการให้อบูญที่พื้นที่ที่ต้องการและเหมาะสม รวมทั้งผู้ที่มีความจำเป็นต้องเข้ามารับราชการครัวก็จะดำเนินการให้ตามความเป็นจริง

5. การเปลี่ยนแปลงระบบการคัดเลือกครูแทนการสอนแข่งขัน

การคัดเลือกครูแทนการสอนแข่งขันนับเป็นอีกวิธีการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่ง การสอนบรรจุข้าราชการครูวิธีเดิมที่ปฏิบัติกันมากทำให้ข้าราชการครูจำนวนมากไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนตรงตามสายงานที่ได้ศึกษามา และในทางกลับกัน โรงเรียนหรือสถานศึกษา ก็ไม่สามารถจะได้ครูมาร่วมงานตามความต้องการของตนเอง ได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดวิธีการสอนบรรจุครูเป็นใหม่ให้สถานศึกษาคัดเลือกผู้ที่ประสงค์จะมาร่วมทำงาน ได้โดยตรง เป็นการให้ความยุติธรรมทั้งผู้สมัครเป็นครู ผู้ปกครอง และผู้บังคับบัญชาที่จะเลือกผู้ร่วมงาน ให้ตรงตามที่ท้องถิ่นต้องการ

6. การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการครู

แต่เดิมข้าราชการครูจำนวนกว่า 200,000 คน ต่างห้อแท้กับอนาคตที่ไม่สามารถเลื่อนระดับจากอาจารย์ 2 ระดับ 6 เป็นอาจารย์ 2 ระดับ 7 ได้ เพราะติดเงื่อนไขที่จะต้องจัดทำผลงานทางวิชาการเสนอให้คณะกรรมการข้าราชการครูพิจารณา ทำให้ข้าราชการครูจำนวนมากจะต้องห้องเรียน เพื่อจัดทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งเป็นผลเสียแก่นักเรียนมากกว่าเป็นผลดี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แก้ไขด้วยวิธีการใหม่ ทำให้ข้าราชการครูดังกล่าวสามารถเลื่อนระดับจากอาจารย์ 2 ระดับ 6 เป็นอาจารย์ 2 ระดับ 7 ได้ และได้รับเงินเดือนสูงขึ้นกว่าที่ผ่านมา ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานคือขึ้น

7. การบรรจุครูทดลองสอนภัยณอาชญากรรม

จากนโยบายรัฐบาลเดิมที่จะลดจำนวนข้าราชการนีผลให้กระทรวงศึกษาธิการไม่สามารถบรรจุครูทดลองสอนอัตราภัยณอาชญาได้ ทำให้เกิดปัญหาความขาดแคลนครูจำนวนอย่างมาก ส่งผลกระทบถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยตรง ปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ แต่กระทรวงศึกษาธิการก็สามารถแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้ โดยขณะนี้รัฐบาลอนุมัติให้บรรจุครูทดลองอัตราที่ภัยณอาชญาได้ โดยนำอัตราของครูที่เกย์ภัยณอาชญาในปีงบประมาณ 2537-2540 มาบรรจุข้าราชการครูใหม่ ในปี 2541 กระทรวงศึกษาธิการได้รับงบประมาณเพิ่มเพื่อบรรจุครูใหม่จำนวน 11,545 อัตราเป็นการแนนอนแล้ว

8. การเตรียมครูใหม่เข้าสู่วิชาชีพ

ในยุคการปฏิรูปการศึกษานับแต่นี้ต่อไป ผู้ที่เรียนจบปริญญาระดับต่าง ๆ ก่อนที่จะสอบบรรจุเป็นครูได้ จะต้องได้รับการฝึกอบรมความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพครู การฝึกอบรมดังกล่าวมีใช้เวลา 1 ปี เมื่อจบหลักสูตรแล้วและผ่านเกณฑ์การประเมินเข้ารับราชการครู ทางราชการจะเพิ่มค่าวิชาชีพให้

9. การเลื่อนตำแหน่งผู้บริหาร

ในการเลื่อนผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด นั้นคณะกรรมการข้าราชการครูได้มีมติเป็นหลักการว่าจะให้เลื่อนระดับตำแหน่งสูงขึ้น โดยเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งระดับจากตำแหน่งปัจจุบัน ทั้งนี้ จะต้องเสนอผลงานทางวิชาการของแต่ละบุคคล เพื่อพิจารณาการเลื่อนระดับ

การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการแล้วหลายประการ เพื่อให้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนได้ก้าวไปข้างหน้า อย่างสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่รุคหน้าอย่างรวดเร็ว โดยได้ดำเนินการปฏิรูปใน เรื่อง ดังนี้

1. จัดหลักสูตรอนุบาลให้เป็นการเตรียมความพร้อมทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้มี พัฒนาการที่จะเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับประถมศึกษา โดยจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม มีอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมอย่างได้มาตรฐานครบถ้วนภายในอาคารสถานที่ที่จัดให้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนการสอนเป็นมาตรฐานสากล
2. ปรับโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาเพื่อรากฐาน โดยเน้นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาทุกสาขาวิชาทุกระดับ ปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีทันสมัย ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลในสภาพเป็นจริง จัดทำเพิ่มผลงานและ ทำระเบียนสะสม ตลอดจนนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสำหรับการศึกษาทางไกลอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการ เพย์แพร์รายการ โทรทัศน์เพื่อการศึกษาวันละ 14 ชั่วโมง
4. ขยายการจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาในส่วนภูมิภาค 12 จังหวัด และเริ่มการ จัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาที่พร้อมสมบูรณ์ในระดับมาตรฐานสากล
5. จัดให้มีการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความ เป็นจริงของสังคม และพัฒนาศักยภาพของประชากรเพื่อจะนำไปประเทศให้เป็นประเทศแนวหน้า ของโลกในอนาคต โดยเริ่มให้มีการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดให้ มีห้องปฏิบัติการทางภาษาเพื่อช่วยสอนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างครบถ้วน
6. จัดให้โรงเรียนประถมศึกษามีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนได้ใช้เพื่อให้เกิดความ คุ้นเคยกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีความจำเป็นยิ่งในสังคมปัจจุบันและอนาคต
7. กำหนดให้ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ต้องเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติและทดลอง ทางวิทยาศาสตร์อย่างทั่วถึง เพื่อเพิ่มพูนทักษะวิทยาศาสตร์ให้แก่นักเรียน และเป็นนักวิทยาศาสตร์ ของประเทศไทยในระยะยาว
8. ให้โรงเรียนระดับประถมศึกษา นำสิ่งที่ดีงามของวัฒนธรรมไทยมาปรับประยุกต์สู่ กระบวนการในการพัฒนาจิตพิสัย ให้นักเรียนมีคุณลักษณะทางจิตใจที่จะนำไปสู่พุทธิกรรมอันจะ ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนเก่ง เพียบพร้อมด้วยคุณความดี มีความ สุข ปรับกระบวนการในการสร้างวินัยให้แก่นักเรียน มีความศรัทธาในศาสนา ยึดมั่นในบ

ธรรมเนียมประเพณีไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์อันอบอุ่นในครอบครัว ญาติพี่น้อง ชื่นชม ศิลปวัฒนธรรม และความภูมิใจในความเป็นไทย

9. ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปี เป็นระดับการศึกษาของเด็กอายุ 12-14 ปี (มัธยมศึกษาตอนต้น) และเยาวชนอายุ 15-17 ปี และเป็นระดับที่เรื่องโง่ไปสู่ระดับวิชาชีพและอุดมศึกษานั้น จัดให้มี หลักสูตรการเรียนการสอนอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้และทักษะในวิชาพื้นฐาน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการใช้คอมพิวเตอร์อย่างชำนาญ โดยไม่ เสียเวลาเรียนอีกในระดับอุดมศึกษา ด้วยการเน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการ เรียนรู้ได้ทดลองได้ปฏิบัติด้วยตนเอง จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ จัดแหล่งเรียนรู้ สารและข้อมูล ด้านต่าง ๆ ให้หลากหลาย มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

10. วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่าง ให้จัดหลักสูตร สำหรับให้ผู้เรียนออกไปปฏิบัติงาน โดยเน้นให้มีมาตรฐานหลังจากเรียนจบระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพแล้ว มากกว่าการเรียนต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

สำหรับวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ให้ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียน การสอนให้เป็นวิทยาลัยสำหรับคนทำงานอย่างแท้จริง เพื่อออกไปประกอบอาชีพได้ทั้งอาชีพ ในภาคเกษตรและอาชีพนักภาคการเกษตร ที่เป็นอาชีพอิสระและอาชีพในสถานประกอบการ เช่น โรงแรม ห้างร้าน บริษัทและโรงงาน ในขณะประกอบอาชีพ สามารถพัฒนาและยกระดับตนเองได้ โดยผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองเพื่อยกมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งการดำเนินงานในแนวทางนี้ ผู้ที่จบ อาชีวศึกษาจะสามารถมีรายได้เท่ากับผู้จบปริญญาชั้นเดียวกัน

ส่วนหลักสูตรที่มีวิชาสามัญเพื่อการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นนั้น ได้ปรับออกไป แต่ผู้ที่มี ความตั้งใจเรียนในระดับสูงขึ้น ก็สามารถเรียนได้ แต่ต้องเรียนวิชาสามัญเพิ่มเติมเอง โดยอาจ จะจัดสอนทั้งในและนอกวิทยาลัยก็ได้

11. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ให้พัฒนาหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ในด้านวิชา ช่างและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เน้นการเป็นหัวหน้าด้านปฏิบัติการ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ไปสู่ระดับปริญญา

12. สถาบันราชภัฏ ให้ปรับทิศทางการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการ ของสังคมบุคคลปัจจุบัน และเนื่องจากหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาขั้นไม่ได้เน้นทางด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ จึงให้สถาบันราชภัฏทุกแห่งจัดตั้งศูนย์ภาษา ศูนย์วิทยาศาสตร์ และศูนย์คอมพิวเตอร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมอย่างทั่วถึง

13. การศึกษานอกโรงเรียนให้รับผิดชอบการศึกษาของประชาชนที่ไม่อยู่ในระบบ โรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ให้ได้รับการศึกษา 12 ปี การฝึก ทักษะอาชีพและการส่งเสริมการรู้หนังสืออย่างกว้างขวางและทั่วถึง ขยายหลักสูตรการศึกษา

นอกโรงเรียน (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ) จากหลักสูตรเดิม ให้นำเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมประมาณ 15,580 แห่งในทุกอําเภอทั่วประเทศ ขยายการจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาระดับมาตรฐานสากล พัฒนาและขยายแหล่งความรู้สำหรับประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนโดยพัฒนาให้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจำนวน 34,000 แห่ง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างค่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชน

14. กรณีวิชาการให้ดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยพัฒนาหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล 3 ปี) เป็นครั้งแรก เด็กอายุ 3-5 ปี ทุกคน ได้รับการเตือนดูแลและพัฒนาให้เกิดความพร้อมทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ให้สามารถเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เน้นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของผู้จบการศึกษาในแต่ละสาขาวิชาและแต่ละระดับชั้น ให้เข้าสู่มาตรฐานสากล มาตรฐานระดับชาติ และให้กำหนดมาตรฐานของท้องถิ่น เพื่อเป็นเกณฑ์ขั้นต้นสำหรับการประกันคุณภาพผู้จบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาพื้นฐาน เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สังคมศึกษา พลศึกษา ศิลปศึกษา คุณธรรมจริยธรรม และสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นจะต้องยกระดับมาตรฐานตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีความเข้มแข็งพอต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

จัดทำโครงการปฏิรูปหลักสูตรเพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 โดยดำเนินโครงการทดลองนำร่องใน 16 จังหวัด คือ ยะลา สงขลา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี กาญจนบุรี ราชบุรี ปทุมธานี ลพบุรี ร้อยเอ็ด นครพนม บุรีรัมย์ หนองคาย อุบลราชธานี ตาก พร้าว และเชียงราย เน้นการวางแผนจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น โดยประสานงานในแนวนอนระหว่างหน่วยงานจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท วางแผนจัดสถานศึกษา (School Mapping) เพื่อให้เด็กอายุ 3-17 ปีได้มีที่เรียน จัดระบบมาตรฐานคุณภาพในลักษณะธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) เกิดการพัฒนาบุคลากรผ่านการจัดตั้งชุมชนวิชาการ สร้างเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ประเมินผลการเรียนลงแฟ้มผลงาน (Port Folio) และบันทึกลงทะเบียนสะสม (ร.บ.6) ให้ส่งถ่ายทอดกันเมื่อผู้เรียนมีการศึกษาสูงขึ้นทุกระดับชั้นจนเข้าสู่อุดมศึกษา และขยายผลการปฏิรูปหลักสูตรทั่วประเทศภายในปีงบประมาณ 2540

ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาผลการเรียนรู้เข้าสู่มาตรฐานคุณภาพ การศึกษา ให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ บีบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนองความต้องการระหว่างบุคคล ให้โอกาสได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง พัฒนาความสามารถในการ

แสดงให้ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ริเริ่มสร้างสรรค์ และความสามารถ ในกระบวนการแก้ปัญหา

ปฏิรูประบบสื่อการเรียนการสอน ใช้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี เพื่อให้มีเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ และเกิดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทันสมัย เช่น การใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา (Language Laboratory) ในการเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การใช้ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในการเรียนวิทยาศาสตร์ และใช้คอมพิวเตอร์รวมถึงสื่อผสม (Multi-media) ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

ปฏิรูประบบประกันคุณภาพ และการติดตามประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมว่า สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทสามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานคุณภาพอย่างสมบูรณ์ตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานก่อนประถมศึกษา 3 ปี และระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา 12 ปี

15. จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด โรคเอดส์ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา

การปฏิรูปการบริหาร

กระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจพื้นฐานในการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 จึงนับเป็นภาระที่หนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้เด็กทุกคนต้องเข้าเรียนตลอดจนการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ในอดีตที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณโดยขาดเอกภาพในลักษณะต่างกัน ต่างจัดทำ ทำให้งบประมาณไม่มีความชัดเจน จึงถูกปรับลดลงตาม จนไม่สามารถสอดคล้องกับความต้องการที่เป็นจริง

จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้ปฏิรูปการบริหารการจัดทำงบประมาณใหม่ โดยจัดเป็นงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการที่มีความเป็นหนึ่งเดียว นั่นคือ การวางแผนการจัดทำงบประมาณของทุกกรมต้องทำร่วมกันในภาพรวมตามความต้องการที่แท้จริงของกระทรวง ทำให้การบริหารงบประมาณตอบสนองได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยในปีงบประมาณ 2538 ได้รับงบประมาณ 110,000 ล้านบาท ปี 2539 ได้รับ 133,000 ล้านบาท ปี 2540 ได้รับ 157,000 ล้านบาท ปี 2541 ได้รับ 166,000 ล้านบาท สัดส่วนของงบลงทุนพัฒนาการศึกษาประมาณร้อยละ 17 ในปี 2538 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32 ในปี 2541 ซึ่งเริ่มสอดคล้องกับงบประมาณแผ่นดินที่มีงบประมาณลงทุนพัฒนาประมาณร้อยละ 39

จะเห็นได้ว่าการจัดทำงบประมาณอย่างเป็นเอกสารนี้ทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้รับงบประมาณในการพัฒนาการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งในส่วนนี้ต่อไปในการพัฒนาการบริหารงบประมาณจะให้อำนาจแก่สถานศึกษานักเรียน เพื่อจะได้ใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของสถานศึกษา โดยจัดงบประมาณส่วนใหญ่ให้เป็นเงินอุดหนุนเพื่อความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ และการกระจายอำนาจสู่โรงเรียน โดยให้โรงเรียน คณะกรรมการศึกษา และชุมชน ควบคุมดูแลงบประมาณของโรงเรียนเอง

การติดตามการบริหารงบประมาณที่มีความล่าช้าในการใช้จ่าย ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายในการบริหารนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการตรวจสอบการใช้จ่ายอย่างใกล้ชิด เมื่อพบว่าโครงการใดไม่สามารถเบิกจ่ายได้ตามกำหนดเวลาของโครงการที่ตั้งไว้เป็นเวลาต่อเนื่องหลาย ๆ ปี และยังไม่ได้ดำเนินการ จะให้ปรับเปลี่ยนเงิงงบประมาณนั้นมาใช้ในโครงการเร่งด่วนก่อน เช่น โครงการรับนักเรียนเพิ่ม โครงการจ้างครูที่ขาดแคลน โครงการซ่อมแซมห้องนักเรียนที่มาจากการร้องขอรับจากนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับขั้นตอนและเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูประบบการบริหาร คือ การจัดการศึกษาซึ่งมีระเบียบคงตัวที่ไม่คล่องตัวในการปฏิบัติ ตั้งแต่การปฏิรูปโรงเรียน ปฏิรูปครุ ปฏิรูปการเรียน การสอน สิ่งเหล่านี้จะได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับความเป็นจริง สิ่งที่จะต้องแก้ไขต่อไป เช่น การพัฒนาโรงเรียน การก่อสร้างต่างๆ เงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักเรียน การแก้ไขจะทำเป็นรายสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการปฏิรูปการบริหาร กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการในหลายลักษณะ ดังนี้

1. การบริหารการจัดการ

ในการดำเนินงานบริหารและจัดการ กระทรวงศึกษาธิการได้ตรวจสอบและปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงานมาเป็นระยะๆ ด้วยการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานของแผนปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์แต่ละระยะ จึงได้กำหนดระยะเวลาสัมฤทธิผลของโครงการให้เร็วขึ้น เพื่อเป้าหมายการจัดการศึกษา 12 ปี สัมฤทธิผลโดยเร็ว และการศึกษาไทยเป็นเลิศในปี 2550

ในการปฏิรูปการบริหารงานนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจากเดิมที่เป็นการบริหารแนวคิด สั่งการจากบนลงล่างเป็นเส้นตรง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในทางการปฏิบัติงานที่ขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน ต่างกรมต่างทำงานของตน และมีหลายกรมปฏิบัติงานที่ขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน ต่างกรมต่างทำงานของตน และมีหลายกรมที่ขาดการทำงานซึ่งกันเอง ทำให้เป้าหมายในการทำงานโดยรวมขาดความชัดเจน

ปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้การให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนขาดประสิทธิภาพ บริหารงานได้ไม่เต็มศักยภาพ จนปรากฏชัดเจนว่าการศึกษาของคนไทยในปัจจุบันซึ่งกำหนดขั้นตอนการศึกษาภาคบังคับ 6 ปีมาเป็นเวลานานนี้ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าคนไทยจบการศึกษาเพียงแค่ ร.3 ปีเท่านั้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะขาดความเข้าใจในการบริหารการศึกษา

การแก้ปัญหาเรื่องการบริหารงานเพื่อให้เกิดแนวทางใหม่ของการบริหารกระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนาระบบบริหารงานใหม่ โดยเน้นการประสานงานแหนวยอนมากขึ้น ทำให้เกิดการประสานงาน และเพิ่มความร่วมมือระหว่างกระทรวง ระหว่างกรม และประสานสัมพันธ์ ในทางการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ร่วมมือกันกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ขั้นตอนการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนออกไปอย่างเด็ดขาด ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากร่วมกันได้ยิ่งขึ้น มีเอกสารในการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนหนึ่งเดียวอย่างชัดเจน

2. การจัดการศึกษาแบบสหสัมพันธ์

ในสภาวะปัจจุบัน การบริหารที่ไร้สหสัมพันธ์จะทำให้ทรัพยากรใน การปฏิบัติงาน กระจาย ไม่สามารถนำมาปฏิบัติงานให้เป็นชิ้นเป็นอันได้ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ จึงจัดการศึกษาให้มีสหสัมพันธ์กับกิจการอื่น เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้ว ทรัพยากรที่สร้างจัดให้แก่ การศึกษาและกิจการอื่นนั้นมีมาก แต่เนื่องจากขาดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงดูเหมือนว่า ทรัพยากรที่ได้รับนั้นมีอยู่ สิ่งนี้เป็นประเด็นสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งรัดแก้ไข เพราะว่า การศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเข้มแข็ง ทั้งด้านกีฬา ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการให้การศึกษา แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงจะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ประชาชนมีศักยภาพในการเพิ่ม ผลผลิต ทำให้มีรายได้สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตดีกว่าที่ผ่านมาก สังคมมีความยุติธรรม มีระเบียบวินัย และมีสันติสุข

3. การปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับต่างๆ

ความเป็นจริงในปัจจุบันที่เกิดขึ้นในเวลานี้คือ ระเบียบและข้อบังคับต่างๆที่ได้จัดทำไว้ในอดีตนั้น กลายเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับยุคการบริหารสมัยใหม่ และกลายเป็นอุปสรรค สำคัญที่ไม่เกือบหนุนให้การบริหารงานเป็นไปได้ด้วยความล่องตัว ก่อให้เกิดความล้าชุดรึ้ง การบริหารงานให้ไร้ประสิทธิภาพ

ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นเสมือนสิ่งกีดขวางการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ปรับปรุงและแก้ไขระเบียบข้อบังคับต่างๆให้สะท้อนแก่การปฏิบัติ โดยการกระจายอำนาจ ไปสู่สถานศึกษาโดยตรงอย่างเป็นระบบ และเป็นyuปัชรรณ เช่น ให้ผู้บังคับบัญชา โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ เกิดความ คล่องตัวมากยิ่งขึ้น

4. การแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน

เมื่อเกิดแนวคิดในการกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้อัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนขึ้น คณะกรรมการโรงเรียนจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดแผนพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นและตามความต้องการของชุมชนเสนอแนะและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณ รวมทั้งให้การสนับสนุนโรงเรียนในทุกด้าน เพื่อพัฒนาโรงเรียนในทุกพื้นที่ให้เป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริง

5. การให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น

กิจกรรมในท้องถิ่นหลากหลายกิจกรรมทำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของบุคคลอย่างหลากหลาย หนึ่งในบุคคลดังกล่าวที่ได้แก่ ข้าราชการครู ซึ่งดำรงอยู่ในหลายสถานะทั้งความเป็นครูที่สอนบุตรหลานของประชาชนในท้องถิ่น ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ และความเป็นผู้รับรู้ในการติดตามข่าวสารที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

ด้วยเหตุนี้ ครูจึงกลายเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์และเป็นที่พึงทางความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ทั้งด้านการศึกษาและแนวคิดในการรักษาสิทธิ ปกป้องผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพของประชาชน อาทิ การเข้าร่วมเป็นกรรมการควบคุมราคา การรับซื้อขายจากเกษตรกรโดยตรง ทำให้เกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบนักเรียนได้มีความรู้ในการซื้อขายของพาราได้ในราคากลางๆ ทำให้มีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

6. การเสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อการปฏิรูปการบริหาร

การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือการเริ่มต้นในการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อการบริหารงานให้สำเร็จสมความมุ่งหวังนั้น เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยกระบวนการทางรัฐสภาเป็นสำคัญ

ช่วงเวลาที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณานำร่างพระราชบัญญัติต่างๆ เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรหลายฉบับ อาทิ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขยาภิพัฒน์ราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ร่างพระราชบัญญัติองค์การศาสนាជิสต์ ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอาชีวศึกษา ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีปทุมธานี เป็นต้น

ร่างพระราชบัญญัติเหล่านี้ เป็นพระราชบัญญัติที่จะสร้างคุณประโยชน์ในการปฏิรูปการบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความคล่องตัว สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบุคคลที่มีชีวิตที่เป็นรากฐานสำคัญของการปฏิรูประบบการบริหารงานต่อไปในอนาคต

7. ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศ

การจะนำประเทศไทยสู่การยอมรับในระดับสากลนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากต่างประเทศในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา เศรษฐกิจ หรือการเมือง

ในกรณีนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มนำประเทศไทยเข้าสู่สังคมโลกในนิติทางด้านการศึกษาด้วยการลงนามในข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศโรมาเนีย ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นขยายขอบข่ายการศึกษาของไทยเผยแพร่เข้าสู่ชุมชนโลกอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

บทที่ 3 แนวคิดและทฤษฎี

ในการวิเคราะห์ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างผลงานของ นายสุขวิช รังสิตพล ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี 2539 – 2540 ซึ่งได้กำหนดแนวทางปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 แนวทางคือ 1) ปฏิรูปโรงเรียนและสถานที่ศึกษา 2) ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และ 4) ปฏิรูประบบบริหาร โดยแนวทางปฏิรูปทั้ง 4 ด้าน ได้ถูกนำมาไปปฏิบัติเป็นผลสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ และบนเงื่อนไขความสำเร็จดังกล่าวมีผลมาจากการเป็นผู้นำที่ดีของ นายสุขวิช รังสิตพล ซึ่งตามทฤษฎีมีการให้คำจำกัดความภาวะผู้นำไว้ดังนี้ “ภาวะผู้นำ คือ พลังชนิดหนึ่งที่สามารถส่งแรงกระตุ้นก่อให้เกิดการขับเคลื่อนก้าวหน้า และระบบองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์” (นิตย์, 2546 หน้า 31) ผู้นำคือ “ผู้ที่ทำให้เกิดนวัตกรรมโดยการตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่ควรทำ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและชุดประกายสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตาม” (Bass, B.M.)

ลักษณะภาวะผู้นำ แบ่งออกเป็น 4 ทฤษฎีดังนี้ (นิตย์, 2546) (Kirk – Patrick, S. & Locke,E.,) (Bray, D.W. & Campbell, R.J. and Grant, D.L.)

1. ทฤษฎีลักษณะเด่นของผู้นำ (Leadership Traits) ได้พูดถึงลักษณะเด่นของผู้นำ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- “มีพลังสูง” นายสุขวิช รังสิตพล เป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่นสูง กลยุทธ์ก่อนที่จะนำมาสู่ การวางแผนคือการเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายและทุกปัญหาจะลงมาสู่ผู้นำ จึงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

- “มีความเชื่อมั่นในตนเอง” เนื่องจากนายสุขวิช ผ่านการทำงานในภาคเอกชนตั้งแต่ระดับ พนักงานฝ่ายขายจนก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งประธานคณะกรรมการและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัททันเน็มันคาลเท็กซ์ (ไทย) จำกัด เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าเป็นอย่างดีถึงความรู้ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์ จนทำให้นายสุขวิชเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

- “มีลักษณะเด่นทางสังคม” ตลอดระยะเวลาที่ทำงานในบริษัททันเน็มันคาลเท็กซ์ (ไทย) จำกัด จนก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุด เป็นโอกาสให้นายสุขวิชได้พบปะและผูกมิตรกับผู้มีเชื้อสีเชิง ทั้งในและต่างประเทศมากmany ซึ่งเมื่อดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการยิ่งทำให้นายสุขวิชเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและมีความโดดเด่นทางสังคมมากยิ่งขึ้น

-“เก่งคน มีมนุษย์สัมพันธ์” นายสุขวิช มีความเชื่อเป็นส่วนตัวว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถ ทั้งนี้การจะใช้คนทำงานให้บรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นสำคัญจึงต้องใช้คนให้ตรงกับงาน

-“พูดเก่ง พังเก่ง” นายสุขวิช เป็นคนที่มีความจำคีมาก จึงสามารถนำข้อมูลในหลายด้านมาประกอบกับคำพูดทำให้คำพูดมีน้ำหนัก และน่าเชื่อถือ vulgar กับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความครั้งชา และลงมือปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ฟังที่ดีด้วย

2. ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ (Leadership Behavior) สามารถนำมาวิเคราะห์พฤติกรรมภาวะผู้นำของนายสุขวิช ได้ดังนี้

-“สไตล์ผู้นำแบบประชาธิปไตย” พฤติกรรมของนายสุขวิช ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา ได้มีการจัดสัมนาข้าราชการและครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งประเทศเพื่อให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง และนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการจัดสัมมนา Narang เป็นแนวโน้มโดยปฎิรูปการศึกษาดังกล่าว

3. ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Leadership)

นายสุขวิช ปฏิบัติในการสอนมาตลอดระยะเวลา 32 ปี เมื่อก้าวเข้าไปปฏิบัติงานในการทางพิเศษ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจและมีข้อบังคับ กฎระเบียบอยุ่มากมาย ทำให้การปฏิบัติงานในช่วงแรกๆ ของนายสุขวิชลูกขลักพอสมควร แต่นายสุขวิชใช้เวลาไม่นานในการเข้าถึงปัญหา มีการปรับโครงสร้างขององค์กรและบุคลากรให้เหมาะสมกับงานประกอบกับมีการตอบแทนความต้องการ ความชอบให้กับพนักงานทุกครั้งที่ปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจ จนกลายเป็นความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวนายสุขวิชในที่สุด เมื่อยู่ในภาวะวิกฤติ เช่นกรณีที่จะหารือให้ บริษัทกูน่าไก ภูมิ เปิดให้บริการทางพิเศษศรีรัช นายสุขวิชจะระดมสมองทั้งในส่วนของพนักงานและว่าจ้างที่ปรึกษาภายนอกเพื่อเตรียมแผนรองรับกรณีอาจจะเกิดการพลิกผันได้ทุกๆ สถานการณ์ จนในท้ายที่สุดก็สามารถดำเนินการได้เป็นผลสำเร็จ

4. ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transactional Leader)

นายสุขวิช ได้เชื่อว่า เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีแรงบันดาลใจที่จะทำให้เกิดความสำเร็จอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า มีหลายโครงการที่ประสบผลสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว หรือในช่วงที่ดำเนินการแล้วผู้ว่าการ การทางพิเศษแห่งประเทศไทยระบุเวลาเพียง 1 ปี 4 เดือน นายสุขวิชได้มีส่วนผลักดันให้มีการก่อสร้างระบบทางคู่วันแล้วเสร็จภายในโครงการ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่านายสุขวิชเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

4.1 ลักษณะของผู้นำ

นายสุวิช รังสิตพลถือได้ว่าเป็นผู้นำที่มีลักษณะโดดเด่นหลายประการทั้งทางด้านวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล มีความคิดขาด มุ่งมั่น มีวิสัยคิดปีในการโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเชื่อและสร้าง รวมทั้ง มีความฉลาดหลักแหลมสามารถพิจารณาให้เป็นโอกาส สามารถใช้ประสบการณ์จากการทำงาน ในภาคเอกชนนานรับใช้กับภาครัฐได้อย่างกลมกลืน และที่สำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทาง ที่ดีขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว จุดเด่นอีกประการหนึ่งของนายสุวิช คือแนวคิดหรืออนุมัติที่คนอื่น มองไม่เห็น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ในปีที่มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่อยู่ ในจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีอยู่ประมาณ 30,000 โรงเรียนให้แล้วเสร็จภายใน 3 วัน วิธีการคือ จัดโครงการ Rally การศึกษา ให้ครูในจังหวัดแบ่งสายกันออกสำรวจโดยให้ 3 คนต่อรถ 1 คัน เมื่อครบ 3 วันแต่ละกลุ่มก็จะมาเขียนรายงานสรุปปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่ง เสนอผลกระทบเพื่อสนับสนุนแก้ไขต่อไป เป็นต้น

4.2 อิทธิพลที่มีผลต่อการหล่อหลอมบุคคลิกภาพการเป็นผู้นำ

อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงานภาคเอกชนซึ่งมีกฎระเบียบหนักมากเมื่อเทียบกับ ราชการ จึงทำให้นายสุวิชคุ้นเคยกับการทำงานให้เห็นผลในเวลาอันรวดเร็ว ดังจะเห็นได้ จากนโยบายปฏิรูปการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือการปฏิรูปโรงเรียนและสถานที่ศึกษา ปฏิรูปครุและ บุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และปฏิรูประบบบริหาร ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระทรวงศึกษามากพอสมควร โดยเฉพาะการปฏิรูประบบบริหาร นั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดทำงบประมาณซึ่งแต่เดิมแต่ละกรมจะตั้งงบประมาณกันเอง ทำให้ขาดเอกสารและไม่สอดคล้องกับความต้องการที่เป็นจริงและมักจะถูกปรับลดลงบประมาณ มาโดยตลอด ต่อมาจึงให้มีการจัดทำงบประมาณในนามกระทรวงเพื่อให้มีความเป็นหนึ่งเดียว ทำให้การบริหารงบประมาณตอบสนองความต้องการอย่างเป็นรูปธรรม และได้รับงบประมาณเพิ่ม ขึ้นทุกๆ ปี

นอกจากนี้การผ่านงานในตำแหน่งสูงสุดของบริษัทข้ามชาติอย่าง บริษัทนำ้มั่นคາລເທິກ່າຊ (ໄທບ) ຈຳກັດ ປະກອບກັບນາຍສູງວິຈີມີສັນພັນກາພກັບຜູ້ນີ້ຂໍອເສີຍຮະດັບປະເທດຈຳນວນນາກຈຶ່ງຫລ່ອຫລອນໃຫ້ເປັນຜູ້ນຳທີ່ມີຄວາມເຂື້ອນນິ້ນໃນຕົນເອງສູງ ກຳລັກຕົກ ກຳລັກຕົກແລກກຳລັກຕົກສິນໃຈ .

4.3 ປັບຈິງແວດລ້ອມທີ່ກຳໄໝກວາງຜູ້ນຳປະສົບຜລສໍາເຮົາ / ລັ້ນເຫລວ

ແມ່ນນາຍສູງວິຈີ ຈະປະສົບຜລສໍາເຮົາຈຶ່ງສູງສຸດໃນການເອກະພາບ ແຕ່ທາງດ້ານການເນື່ອງຍັງດື່ອໄດ້ວ່າ ມີປະສົບການຟ້າອື່ນໜ້າງນ້ອຍ ເນື່ອງຈາກຜ່ານການເລືອກຕັ້ງນາເພີ່ງຄວັງເຄີຍວາງເປັນເພົ່າງ 32 ປີ ໃນບຣິຫຼທນໍາມັນຄາລເທິກ່າຊ (ໄທບ) ຈຳກັດ ຈຶ່ງຫລ່ອຫລອນໃຫ້ນາຍສູງວິຈີມີບຸກຄົກແໜນະທີ່ຈະເປັນນັກບຣິຫາຣ ນາກກວ່າທີ່ຈະເປັນນັກການເນື່ອງ ອ່າງໄວ້ກໍຕາມ ຕາມທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວວ່ານາຍສູງວິຈີ ເປັນຄົນທີ່ມີຄວາມເນີລີວຽດລາດແລະມີຄວາມມຸ່ນໜັ້ນສູງຫາກຕ້ອງການທີ່ຈະເລີນການເນື່ອງຕ່ອໄປ ຄວາມສໍາເຮົາກີ່ໄມ່ນ່າງຈະໄກດເກີນເອື້ອນ

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะ

แนวทางปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ทั้ง 4 ด้านของกระทรวงศึกษาธิการในบุคคลที่มีนายสุขวิช สังสิตพล เป็นรัฐมนตรีว่าการตามที่ได้กล่าวมาแล้วถือได้ว่าเป็นแนวทางที่ดีและแนวทางส่วนหนึ่งได้นำไปปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จแล้ว แต่ก็ยังมีบางส่วนที่น่าจะได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น แนวทางที่เกิดขึ้นกับระบบการศึกษาของไทยวันนี้ ก็เหมือนกับที่เกิดขึ้นในกระทรวงอื่น ๆ ที่ไม่มีความต่อเนื่องของแนวโน้มนโยบาย โครงการที่ดีแต่ทำไปหลายโครงการกลับไม่มีการต่อยอดทั้ง ๆ ที่ได้ลงทุนไปแล้วเป็นจำนวนมาก ระบบการศึกษาของไทยวันนี้จำเป็นต้องได้ผู้นำที่รู้ปัญหาอย่างแท้จริง กล้าคิดกล้าทำ ทุ่มเท เสียสละ เพื่อให้ลูกหลานได้เล่าเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค กับแนวคิดของนายสุขวิช ที่ว่าการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้ประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ ดังนั้น ไม่ว่าพรรค.ใหม่จะได้รับการเลือกตั้งให้มาเป็นรัฐบาล ควรให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาในระดับต้น ๆ ทำอย่างไรที่จะให้ผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะ คนในชนบทได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ จะมีหน่วยงานไหนที่จะคงความคุ้มคุ้มแล แทนพ่อแม่ (ที่ยากจน) ให้เด็กทุกคน “ต้องเรียน” จะมีวิธีใหม่ที่จะให้เด็กหันมาสนใจเรื่องการเรียน แทนการเที่ยวเตร่ มัวสุนัข ทั้งหมดนี้ใช่คำรามที่เพิ่งมีทุกคนรู้และเข้าใจแต่ไม่มีใครทุ่มเทจริงจัง ถึงวันนี้ ประเทศไทยและแนวทางแก้ไขได้ถูกบรรจุไว้อย่างเต็มเปี่ยม ในแนวโน้มนโยบายปฏิรูป การศึกษาตามที่ได้กล่าวมาแล้ว เพียงแค่มีการหันมาปฏิบัติอย่างจริงๆ จังๆ ผู้เขียนเชื่อว่า ระดับการศึกษาของคนไทยจะดีขึ้นเอง

บรรณานุกรม

1. นิตย์ สัมมาพันธ์. ภาวะผู้นำ : พลังขับเคลื่อนองค์การสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอินโนกราฟฟิกซ์ จำกัด, 2546.
2. พรนพ พุกกะพันธุ์. ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์งานชูรีโปรดักท์, 2544.
3. วิเชียร วิทยอุดม. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธีระฟิล์มและไชเท็กซ์ จำกัด, 2548.
4. สงวน นิตยารัมภ์พงษ์ และสุทธิลักษณ์ สมิตะศิริ. ผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มติชน, 2540.
5. สงวน นิตยารัมภ์พงษ์ และสุทธิลักษณ์ สมิตะ. ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่ออนาคตไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทย, 2540.
6. ทองอินทร์ วงศ์โสธร. รองศาสตราจารย์. และ วชิรญา บัวครี ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. สัมมนา glorify ในการนำเสนอและสร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลง. เอกสารประกอบการบรรยาย กลุ่มวิชาที่ 5 : ภาวะผู้นำสำหรับการเมืองยุคใหม่ หลักสูตร “ผู้นำการเมืองยุคใหม่” รุ่นที่ 3 สถาบันพระปักเกด้า 26 มิถุนายน 2549
7. Google, web site : สุขวิช รังสิตพล
8. 180 วันในกระทรวงศึกษาธิการ, ของนายสุขวิช รังสิตพล, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, พฤศจิกายน 2539 - พฤษภาคม 2540.